

• Mindre meddelelse:

• Molslaboratoriet på nye hænder

• Af Aksel Bo Madsen & Inga Kofoed Andersen

tema, og mange arter er minutiøst gennemgået sommer og vinter.

I et efterskrift gennemgås også historien om huset på Tipperne, og om de folk, der sørgede for, at Tipperne i modsætning til Skjern Enge og Filsø ikke blev reguleret og afvandet. I efterskriftet nævnes også de mange biologer, der havde deres arbejde som observatører og de biologistuderende, som lavede speciale på stedet.

De øvrige lokaliteter bliver mere sparsomt behandlet: nogle kun på et par sider, fx Vejers, Filsø, Hvide Sande, Bøvling Klit og Thy, men alle med fyldige beskrivelser af fortiden og nutiden. Selv Cheminova får omtale men ikke just så kærligt. Andre lokaliteter får større positiv opmærksomhed, især Vejlerne med mange akvareller og skitser samt en omtale af manden bag Aage V. Jensens fonde, tømrermesteren af samme navn. Fonden ejer nu store dele af Vejlerne.

Bogens undertekst er ”Fuglenes Vestkyst”, og fuglene fylder dejligt meget i tekst og billeder. Men de synlige kulturhistoriske elementer langs kysten får også fin plads, med omtale af møler, sømærker, kirker, fyrtårne, broer og Værnengenes hytter.

En gennemgående – og afsluttende – kommentar er Gregersens ønske om at ”Æ Gaf” ved Nymindegab bliver genåbnet, så Ringkøbing Fjord igen får det havvand ind, som den fortjener, så vandet kan cirkulere imod slusen ved Hvide Sande.

Det er alt i alt en fin bog, der kan anbefales til godnatlæsning, som coffee-table bog og trods størrelse og vægt som en glimrende tour guide.

• ”Naturhistorisk Museum i Aarhus sælger Molslaboratoriet, 150 hektar jord og alle stedets aktiver til Hempel Fonden for at fokusere museets drift og udvikling på etablering af Nature & Science Museum på Aarhus Ø”.

• Det var indledningen på en pressemeddelelse som museet udsendte onsdag den 10. december 2025. En nyhed som overraskede både museets medarbejdere, og derudover forskere, studerende, kursister og naturinteresserede, som i årtier har haft deres daglige gang og tilknytning til stedet samt adgang til de smukkeste og naturhistorisk ufattelige interessante arealer i landet, som Molslaboratoriet indeholder.

• Bag denne beslutning ligger flere års overvejelser og diskussioner i Naturhistorisk Museum's bestyrelse. Overvejelser hvor også andre muligheder for hele eller delvis overdragelse af henholdsvis bygninger og arealer til andre har været inde i billedet. Jydsk Naturhistorisk Forenings to medlemmer af museets bestyrelse (forfatterne) har gennem alle årene været inddraget i disse overvejelser. Men vi har også i den samlede periode været helt klar over, at det for de

fleste var ’hjerteblod’, denne overdragelse handlede om, bl.a. fordi museet gennem mange år har opnået store forskningsresultater og i den grad sat dansk biodiversitet på dagsordenen, men også fordi retten til forskning på arealerne var en gave som officielt blev skænket til museet af Ellen Dahl (Boks 1) den 10. maj 1941, iøvrigt på den samme dag hvor det nuværende Naturhistoriske Museum i Universitetsparken blev indviet.

Men en interessetilkendegivelse fra Hempelfonden (Boks 2), hvor ejerskiftet udover køb af bygninger og arealer, også gav mulighed for at tilføre yderligere ressourcer til Molslaboratoriet til styrkelse og videreførelse af forskningsindsatsen bl.a. vedr. rewilding, videreførelse af kursusaktiviteter, overtagelse af medarbejdere og renovering af bygninger samt, at Naturhistorisk Museum og Aarhus Universitet stadig i samarbejde med Hempelfonden har mulighed for at gennemføre forsknings- og formidlingsprojekter. Dette kunne bestyrelsen ikke sige nej til, og Hempelfondens visioner for Molslaboratoriet lever i høj grad op til de tanker og forudsætninger, som Ellen Dahl lagde til grund for overdragelsen i 1941 (Boks 3), og som blev indskrevet i Strandkærfrednin-

• Boks 1: En gave fra Ellen Dahl

I 1941 overdragede daværende ejer Ellen Dahl, født Dinesen og søster til forfatterne Karen Blixen og Thomas Dinesen, retten til at forske på gården Nedre Strandkærs jorde til Naturhistorisk Museum. Ellen Dahl havde i 1924 købt Nedre Strandkær af arkitekt Egil Fischer, kendt for den store sommerhusudstyknings ved Femmøller Strand og de karakteristiske stråtede bindingsværkshuse. Allerede ved købet af husmandsstedet blev der tinglyst servitutter, som skulle sikre området mod bebyggelse og ødelæggelse af naturværdierne. I 1951 blev gården og arealerne endeligt doneret til museet. Baggrunden for, at Naturhistorisk Museum fik denne mulighed for forskning på området og senere donation af ejendommen, hang utvivlsomt sammen med, at Ellen Dahl og hendes mand højesteretsadvokat Knud Dahl var kendt for at støtte udviklingen af dansk videnskab og i særdeleshed etableringen af det nye danske universitet i Aarhus. De var også begge aktive i Danmarks Naturfredningsforening, som blev etableret i 1911, og som dengang og stadig kæmper for bevarelsen af den danske natur. Det stråtede sommerhus (Lille Strandkær) syd for husmandsstedet, som Ellen Dahl fik opført i 1927, er stadig i familiens eje og er nu fredet. Ellen Dahl skænkede i øvrigt også i 1954 Sandbjerg Gods ved Sønderborg som en gave til Aarhus Universitet. Denne ejendom havde hun erhvervet i 1929 sammen med sin mand.



Molslaboratoriet juni 2019 (Dronefoto: Thomas Eske Holm)

gen fra samme år. Vi er af den opfattelse, at Naturhistorisk Museum i alle årene til fulde har levet op til Ellen Dahl's tanker, og at Hempelfonden i deres interessetilkendegivelse nu vil videreføre disse.

Salget af museets ejendom i Mols Bjerger sker primært for at fokusere museets kræfter på etableringen af de nye fremtidige rammer ved havnefronten i Aarhus som allerede er bakket økonomisk op af Aarhus Kommune og Salling Fondene. Her vil et nyt Nature & Science Museum gøre natur og naturvidenskab mere tilgængelig og relevant for alle – ved at inspirere, udfordre og forandre, samt styrke fællesskaber, der binder mennesker og viden tættere sammen på tværs af aldre og interesser. Alt sammen til gavn og glæde for de kommende generationer. Parallelt med dette mener vi, at Hempel Fonden er en oplagt, ansvarlig og kompetent ny ejer, der kan videreføre og sikre Molslaboratoriets status som fyrtårn inden for forskning og formidling af dansk natur og biodiversitet.

Aksel Bo Madsen
 Bjødstrupvej 13
 DK-8270 Højbjerg
 Mobil: + 45 21 66 31 70
 Mail: akselbomadsen@gmail.com

Inga Kofoed Andersen
 Augustenborggade 23D, 10 tv.
 DK-8000 Aarhus C
 Mobil: + 45 22 93 12 66
 Mail: inkoan@yahoo.dk

Boks 2: "Om Hempel Fonden"

Hempel Fonden er en dansk erhvervsdrivende fond, der arbejder for at styrke biodiversitet og uddannelse i Danmark og globalt. Fonden står bag Vildmarken.dk – en vision om at skabe en samlet national hub for rewilding og naturgenopretning, der forbinder forskning, formidling og praktisk naturforvaltning. Hempel Fonden driver allerede naturprojekter i Saksfjed Vildmark på Lolland, og med overtagelsen af Molslaboratoriet, Asnæs-halvøen ved Kalundborg og Nørholm Gods ved Varde etablerer Hempel Fonden fire danske naturområder som fundamentet for visionen om Vildmarken. Med Molslaboratoriet som en central del af Vildmarken vil Hempel-fonden samle forskere fra ind- og udland, studerende, praktikere og naturinteresserede i arbejdet med at finde de løsninger, der giver mest biodiversitet for pengene, når vi i Danmark skal omlægge store dele af vores areal til natur.

Boks 3: Ellen Dahl's tanker og forudsætninger for overdragelsen og indskrevet i Strandkærfredningen fra 1941.

"Den mig tilhørende Ejendom rummer baade store Naturskønheder og betydelige naturvidenskabelige og kulturhistoriske Værdier, hvorfor det er mit ønske, at den nuværende Tilstand saa vidt muligt bevares i Fremtiden, saaledes at Efter-verdenen her vil kunne se dels et typisk smukt Hedelandskab, dels en typisk Hedegaard, saaledes som denne har set ud og er blevet drevet fra vore Forfædres Tid. Det er endvidere mit Ønske, at Arealerne skal staa til Raadighed for Videnskaben, og at der kan være Lejlighed for Forskere til at følge Floraens og Faunaens Udvikling".